

Krassó György kizárása a Közgazdaságtudományi Egyetemről 1955-ben

Krassó György, a kommunista rendszer „fenegyereke” 1932-ben született, és 1991-ben hunyt el. 2012 októberében lett volna 80 éves. Mozgalmas és tartalmas életútjának állomásaira és tevékenységére már közvetlenül halála után születtek vissza- és megemlékezések,¹ majd később könyv is készült életéről,² valamint születésének évfordulóján több újságcikk³ igyekezett emlékeztetni a kissé hálátlannak nevezett utókort Krassó életművének lényegéről.

A Krassó Györgyre emlékezők szinte mindegyike kinyilvánította, hogy eddig senkinek sem sikerült a teljes életutat feldolgozni és megfelelő módon bemutatni. Ez továbbra is várat magára, azonban ennek megszületéséig fontos és hiánypótló források közreadásával igyekszünk Krassó legkevésbé ismert életkorszakát bemutatni. Viszonylag köztudott, hogy az értelmiségi származású Krassó őszinte kommunistaként kezdte, aktív pártmunkát végzett, majd vasgyári munkásként is dolgozott. Téves viszont az az elterjedt életrajzi adat, amely szerint érettségi nélkül vették fel az egyetemre: érettségi vizsgáját színjelesen 1951. június 28-án tette le, s szeptembertől iratkozott be a Közgazdaságtudományi Egyetemre. Az egyetemen töltött idő alatt (amely egyben az úgynevezett ötvenes évek jó részét is jelentette) nemcsak a rendszerből ábrándult ki, hanem kommunista meggyőződését is elveszítette. E kiábrándulás folyamatát saját írásai és az ismerősök visszaemlékezései rögzítik többé-kevésbé rekonstruálható módon. A magyar kommunista pártba történt belépését, a pártért végzett munkáját, illetve a valódi munkásélet utáni vágyát eddig csak címszavakban ismertük, a közgazdaságtudományi egyetemi felvételének és az onnan való eltávolításának a hivatalosan kinyilvánított okai pedig a legkevésbé voltak közismertek.

Ezekbe az éveibe egy speciális iratanyag segítségével pillanthatunk bele: egyetemi kizárásának, ötödik és egyben végső fegyelmiének a dokumentumai alapján.⁴ A fegyelmi ügyhöz meglepően sok mindent beszereztek: a korábbi fegyelmi tárgyalások jegyzőkönyveit és egyéb okmányait, az egyetem Krassóra vonatkozó kérdőíveit és jellemzéseit, vagy éppen a gimnáziumi értesítőit. (Az iratok mindegyike eredeti, nem másolatban küldték meg a minisztériumnak.) Nem szokványos, hogy Krassóról fényképet is mellékeltek az iratokhoz. Ezenkívül megszerezték a helyhatósági bizonyítványokat a lakóhely szerint illetékes tanácstól, sőt még szülei munkahelyi káderjellemzését is.

Az utóbbi dokumentumok – bár nem tartoznak szorosan a tárgyhoz – Krassó György múltjának sok homályos pontjára rávilágítanak. Édesanyja a háború előtt nem dolgozott, és egy ideig utána sem, ügyvéd férje tartotta el. A Magyar Kommunista Pártba 1947-ben lépett be, a főváros V. kerületének alapszervezetéhez tartozott, vezetőségi tag volt. *„A kerületnek céljai voltak vele, pártiskolára is akarták küldeni, de állítása szerint egy állását féltő elvtársnő részéről személyi hajsza indult meg ellene és a felülvizsgálatkor mint polgári beállítottságút a Pártból kizárták”* – írták róla később. Az ötvenes évek elején gyári munkás lett a Ganz gyárban, anyagnorma-készítő beosztásban, ahol *„tanulékony, szorgalmas és gyors munkaező”*-nek tartották. A jellemzéshez hozzátették: *„Beszélgetésünk folyamán előadta még, hogy gyermekei már egész kis korukban ideológiai könyveket olvastak és kommunista nevelésben részesültek.”*

A férje múltjáról jóval többet kívántak tudni. A Ganz gyár személyzetisétől származó levél szerint a férj, Dr. Krassó Dezső aktívan politizált a Tanácsköztársaság idején, a Külügyi Népbizottságon (vagyis a Külügyminisztériumban) dolgozott, s a Kommun bukását követően *„emigrálni kényszerült”*, 1925-ben tért vissza, de a Gömbös-kormány

alatt újra külföldre távozott. 1935 és 1939 között Londonban, majd Párizsban élt. Ide a felesége is követte, a gyerekek viszont a nagyanyjuknál maradtak, azonban fél év múlva a szülők visszatértek. 1945-ben főosztályvezetőként visszakерült a Külügyminisztériumba, ám „állásából Rajk menesztette”, pártszervezete pedig polgári beállítottsága miatt, illetve azon a címen, hogy bankszámlája van külföldön, kizárták. (E számlán – Krassóék állítása szerint – legfeljebb öt font volt.) 1952-ben orosznyelv-oktatóként dolgozott.

Krassó Dezsőről volt munkáltatója, a Külügyminisztériumot röviden emlékezett meg: *„A minisztériumban a jogi osztály vezetője volt. Ezt a feladatát bürokratikusán, hanyagul látta el. Opportunista, helyezkedő, hízalgő ember. 1945 óta MKP tag volt, majd kizárták. Igen sokat járt külföldön.”* Ez utóbbi tényt más esetben is kiemelték, sőt az akkori londoni bankszámla létét is emlegették. Az V. kerületi tanács a családot 1952-ben teljesen vagyontalanként jellemezte. Krassó Dezső egyébként 82 éves édesanyját is eltartotta.⁵

Természetesen a jelzett fegyelmi ügy dokumentumainak a többsége a Krassó család második gyermekéről, Krassó Györgyről szól. A jegyzőkönyvek, a személyi jellemzések, fennmaradt önéletrajzai őt és korát is jól tükrözik. Tartalmuk segít megismerni az akkori Krassó Györgyöt, s bár a leírtak sokban torzítanak is, egyértelműen kirajzolódik előttünk egy rendkívül intelligens, de zabolázhatatlan, nyugtalan természetű ember.

Ifjúkoráról a következők tudhatók meg: a kommunista pártot már az 1945-ös választáson – 13 évesen – segítette (plakátolás stb.). 1947-ben vették fel a Magyar Kommunista Párt budapesti V. kerületi szervezetébe, ahol ifjúsági szervezetekben tevékenykedett – 1945-től a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetségben (MADISZ), később a Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalomban (SZIT) –, meglehetősen buzgón. (A rendszerváltás idején adott interjújában⁶ a kommunistává válásáról úgy nyilatkozott, hogy illúziók hatására, a szabad, kizsákmányolásmentes világ felépítésének a céljával vált az eszme hívévé, és emellett nem elhanyagolhatóan a marxizmusból képzett bátyja közvetlen hatására.)

Gimnáziumi tanulmányokba is belekezdett, majd 17 évesen „kiközvetítését kérte” egy nagyüzembe, hogy megismerhesse a munkások életét. Ipari tanuló lett a Rákosi Mátyás Műveknél, innen 1951-ben szabadult fel. (A gyárba való beállítását később úgy indokolta, hogy „meg kell ismerni a munkások életét, nem elég csak beszélni arról, hogy a munkásoké a vezető szerep. Ez nagyon komolyan gondoltam, úgy hogy végig is csináltam Csepelen a horizontál-esztergályos szakmát. Én voltam az első horizontális. Az egy ilyen munkárisztokrata szakma, nem könnyű, de legalább jól fizet.” Csepelen kezdett repedezni benne a kommunista hit és meggyőződés. Itt látta a sztahanovista mozgalom súlyos torzulásait, és azt is, hogy „a munkások nem ezt akarják. De azért még sokáig, ideológiai elkötelezettségből, egyfajta lojalitásból naivan úgy képzeltem, hogy persze, hát lehetnek hibák, a rendszer igazi értékeik nem látják, nem értik meg az emberek. Én úgy véltem, hogy ezek a nehézségek majd hamarosan elmúlnak.” Ekkor még a Rajk-ügyet is elhitte, bár sok körülmény furcsa volt számára, de a lényegre tekintve magáévá tette a párt álláspontját. Közben a dolgozók gimnáziumában folytatta a tanulmányait, és 1951 őszén esztergályos képezését is megszerezte.

Krassó György gimnáziumi bizonyítványa színjeles volt, a „szabályszerű követelményeknek kitűnően megfelelt”. A gimnázium utolsó évében, 1951-ben készített adatgyűjtő ívben az iskolabizottság is megírta véleményét róla: *„Polgári származású. Tanulmányait abbahagyta. Két éve az RM [Rákosi Mátyás] iparostanulója. Tudásbeli felkészültsége jó, képességei kitűnőek. Politikailag és ideológiailag nagyon fejlett. Mint DISZ [Dolgozó Ifjúság Szövetsége]-titkár sok mozgalmi munkát végez. Pályaválasztása helyes. MDP tag.”*

1951-ben felvették a Közgazdaságtudományi Egyetemre (melyet nem sokkal később Marx Károly nevével egészítettek ki), a statisztika szakra. Az egyetemet nagy kedvvel kezdte, eredményei kitűnőek voltak, és képességeit pár hónappal az egyetem megkezdése után a minősítési lapján is elismerték: *„Bizalmi, összekötő munkáját jól végzi. Jól tanul. Egyike a legjobbaknak a szemináriumban. Tanulópárját nagyon jól segíti, sok időt fordít rá.”* Ehhez már hozzátették: *„Kicsit szeret nagy szavakat használni.”*

Hamar jelentkeztek a későbbi problémák: az önálló vélemény megfogalmazása, valamint a folyamatos késések és hiányzások. Ezeket akkoriban nem vették félvállról, és megpróbálták megregulálni a fegyelmezetlennek tartott hallgatót. Többször vonták fegyelmi eljárás alá. Első fegyelmiről nem található egyértelmű irat, hacsak az első írásbeli megrovását nem minősítették fegyelminek. Ennek dátuma: 1952. január, és a leírtak szerint első éves hallgatóként *„Kozlov egyik füzetét akarta az olvasóteremből aktatáskájában kivinni. Szórakozottságára hivatkozott.”*

Ezt sorban követték a további konfrontációk. Az egyetemi tanulmányokat szinte játszi könnyedséggel végző Krassó nem bírta elviselni az ötvenes évek egyetemi fegyelmét, a kötelező órára járást és a kötelező művek olvasását. Erről a következő volt az egyetem véleménye: *„Itt az egyetemen igen sok problémát okozott Krassó elvtárs. Egyike volt azoknak, akik a legtöbbet késtek, fegyelmezetlenül viselkedett. Nekem is azt állította, hogy miért kell neki pont azt tanulni, amit feladnak kötelező irodalomnak, mikor ő mást akar tanulni és mást akar olvasni. Igen értelmes ember és így év végi rohamtanulással könnyen tud jeles rendű lenni. Ez az oka annak is, hogy év közben nem tanul rendszeresen.”*

Emellett anyagi gondok is gyötörték, ezért – engedély nélkül – dolgozni kezdett. Az egyetemi órákról elmaradozott, ami természetesen nem maradt következmények nélkül. Az egyetemen tudták, hogy szüleivel nem jó a kapcsolata, s hogy ösztöndíjat szeretne, amit viszont nem adtak meg a számára. A mulasztások miatt 1952 novemberében tagozatvezetői figyelmeztetést kapott, és pártszervezete másodfokú pártbüntetésben, megrovásban részesítette.

A pártból 1953 elején zárták ki. Jellemrajzához talán nem lényegtelen megemlíteni, hogy ez ellen a kizárás ellen ekkor még erőteljesen tiltakozott. A következő tanévben, a III. évfolyamon 94 órát hiányzott igazolatlanul, az egyetem engedélye nélkül vállalt külső munkát, és órán *„az egyetem tanárával szemben tiszteletlenül viselkedett”*. Csoportjának vezetői már kizárásra javasolták (*„Krassó ügye már olyan dolog, amit feltétlenül meg kell szüntetni, mert a többi jó képességű tanuló fegyelmét is veszélyezteti”*), de a rektor szinte kegyelmet adva számára, a kizárási javaslatot szigorú megrovássá változtatta.

Késései, hiányzásai ezt követően is megmaradtak, sőt az új tanévben (1954/1955) alig járt be az egyetemre, s ezzel a szakjának vezetőinél teljesen betelt a pohár, és megtalálták az okok is eltávolítására. 1955 tavaszán végleg le akarták zárni a Krassó-ügyet, és végleges kizáró határozatot hoztak, amelyet már a rektor is megerősített. Ezt követően az egyetem felügyeleti szervéhez, az Oktatásügyi Minisztériumhoz került az ügy. Itt minden korábbi ellene felhozott vádat összefoglaltak és felterjesztettek a miniszternek. Kiemelték, hogy Krassó már ötször került fegyelmi bizottság elé. A hiányzásairól, fegyelmezetlenségéről közöltek *„döntő többségben”* helytállóak. Megemlítik, hogy 1953-ban azért zárták ki az MDP-ből, mert elhallgatta szülei pártból történő kizárását (ennek ellentmond, hogy mindezt az 1953-as önéletrajzába belefoglalta!). Késései, hiányzásai változatlanok. A minisztérium véleménye viszont megengedő volt: nem kívánták teljesen eltávolítani az egyetemről, csupán egy évre akarták eltiltani, *„kiváló képességére”* hivatkozva.

Viszont a párt véleménye nélkül nem mertek döntést hozni, s a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége Tudományos és Kulturális Osztályának helyettes vezetőjétől, Kónya Alberttől kérték ki a végső döntéshez szükséges véleményt. *„Mivel az egyetemi*

Pártszervezet titkára nem javasolja nevezett visszavételét az egyetemre, kérjük Kónya elvtársat, hogy szíveskedjék álláspontját közölni ebben az ügyben.” Kónya s ezzel a párt véleménye szerint a kizárási döntést hagyják érvényben. A párt véleményének megfelelően a miniszter 1955. szeptember 7-én Krassó Györgyöt kizárta a Közgazdaságtudományi Egyetemről.

Krassó György 1990-ben annak tudta be egyetemi kizárását, hogy akkoriban mindjobban hangot adott a nemtetszésének, és egyre nagyobb mértékben kritizálta a viszonyokat. A DISZ-ben és az egyetemi gyűléseken szólalt fel. A pártból történt kizárását meglátása szerint azért nem követte az egyetemről való kizárása 1953 tavaszán, mert meghalt Sztálin, s akkor ez *„a gyakorlat abbamaradt*”. Ösztöndíját viszont elvették, s mivel folytatta a sztálinisták elleni felszólalásait Nagy Imre politikájának védelmében, 1955 tavaszán – vagyis Nagy Imre pártból történt kizárásával egy időben! – őt is eltávolították az egyetemről. Ezt követően segéd munkásként dolgozott számos munkahelyen és munkakörben, többek között totókiértékelési tevékenységet is folytatott.

A 1990-ben adott interjújában arról is nyilatkozott, hogy 1957-ben érkezett az ügyében egy *„rehabilitációs”* levél a minisztériumból, amire letartóztatása miatt már nem tudott reagálni. A minisztériumi iratokból viszont az is kiderül, hogy előzőleg, 1956. október 8-án ő intézett egy beadványt a miniszternek címezve, s ebben az egyetemi visszavételét kérte. A dolog pikantériája, hogy ekkor már új miniszter állt a tárca élén, mégpedig az a Kónya Albert, aki az ő kizárását pártfunkcionáriusként az előző évben jóváhagyta. (Feltételezni lehet, hogy Kónya Albert korábbi közreműködéséről Krassó nem tudott.) Beadványa viszont rendkívül tanulságos, és megmutatja az *„érem másik oldalát”*: válaszol a fegyelmi tárgyalásokon őt ért vádakra és az egyetemi méltánytalanságokra. Megmagyarázza, miért nem tudott az órákra járni (jövedelme nem volt, dolgoznia kellett), miért tartották fegyelmezetlennek (véleménye szerint ő rendkívül szorgalmasan tanult, melynek eredményét a jegyei mutatják). Mindehhez bátran hozzátette: *„Az egyetemen eltöltött első másfél év folyamán az a vélemény alakult ki bennem – s ez a meggyőződésem a későbbiek során csak erősödött –, hogy a fennálló oktatási rendszer nem biztosítja a tanulás, a gondolkodás és az alkotó tudományos munka lehetőségét az egyetemen. Ezt a nézetemet nem is titkoltam.”*

Kérése közvetlenül a forradalom kitörésekor érkezett a minisztériumba, ott érdemben hónapokig nem tudtak vele foglalkozni. A következő év, 1957. január 22-én írtak egy levelet számára, és 26-ára beszélgetésre kérték be. A megbeszélésre már csak édesapja mehetett el, aki arról tájékoztatta a minisztériumi illetékest, hogy fiát az *„Írószövetségben való tevékenysége miatt”* a rendőrség őrizetbe vette. A minisztériumban emiatt visszavételi ügyével nem tudtak foglalkozni, és ad acta tették.

Krassó György a börtönből csak az 1963-as amnesztiával szabadult, s egyetemről való kizárása is húsz évig hatályban maradt. Végül aztán 1975 és 1977 között fejezhette be tanulmányait.

Dokumentumok

1. Krassó György 1951. évi önéletrajza, 1951. július 2.

Önéletrajz⁷

1932. október 19-én születtem Budapesten.

Értelmiségi családból származom. Apám – dr. Krassó Dezső – a felszabadulás előtt ügyvéd volt, 1947-ben rehabilitáció útján⁸ a Külügyminisztériumba került (ott dolgozott 1919-ben), majd 1949-ben nyugdíjazták.

Ketten voltunk testvérek (bátyám jelenleg a Néphadsereg kötelékébe tartozik). 1943-tól – a 4 elemi iskola elvégzése után – a Trefort utcai gimnáziumba jártam. A felszabadulás után bekerültem a baloldali ifjúsági mozgalomba (MADISZ). Hamarosan túljutottam családom polgárián korlátolt⁹ náciellenes beállítottságán, megláttam, hogy a fasizmust nem lehet elválasztani a felszabadulás előtti társadalmi rendszertől.¹⁰ Az 1945-ös választásokon már az MKP belső V. kerületi szervezetében „dolgoztam”, mint plakátragasztó és röpcédula osztogató. Ezután filmpropagandista voltam a MADISZ V. kerületi szervezetében. Közben – ’47. májusában – felvettek a Kommunista Pártba és az V/10-es körzetben lettem ifjúsági felelős.

Az 1948–49-es tanévet a VI. kerületi Kölcsey Ferenc gimnáziumban végeztem el. 1948 őszétől a VI. kerületi ifjúsági mozgalomban dolgoztam, mint összekötő a Párt és a területi SZIT-csoportok között. Később a VI. kerületi SZIT-szervezetben ifjúsági [sic!] előadó, a Kölcsey gimnázium Diákszövetségének pedig nevelési titkára¹¹ lettem. Az MDP [Magyar Dolgozók Pártja] V/10-es körzetében ekkor pártbizalmi voltam és faliújság-szerkesztő (1949. X-ig [októberig]). Cikkeim jelentek meg a Szabad Népből, [a] Társadalmi Szemlében és más újságokban.

1949 nyarán jelentkeztem ipari tanulónak. Erre egyrészt anyagi okok vezettek, másrészt az a megfontolás, hogy aki a munkásmozgalomban akar dolgozni, annak ismernie kell a munkásság életét. Nagyüzembe való kiközvetítésemet kértem. 1949. október 19-én, tizenhetedik születésnapomon kezdtem dolgozni a Rákosi Művek¹² gépgyárában, mint horizontál-esztergályos¹³ ipari tanuló. Az itteni ifjúsági mozgalomban részt vettem 1950. februárig (először nagygépgyári SZIT-titkár,¹⁴ majd gépgyári propagandista voltam). 1950. II.-ban [februárban] beiratkoztam a „Jedlik Ányos” Dolgozók Gimnáziumába, itt tettem le az érettségi vizsgát ezelőtt egy héttel.¹⁵ A Közgazdaságtudományi Egyetemre való jelentkezésemkor az vezetett, hogy közgazdasági kérdések érdekelnek (ilyen tárgyú volt a Társadalmi Szemle 1949. márciusi-áprilisi számában megjelent könyvkritikám is) és az a meggyőződés, hogy a szocialista tervgazdálkodásunknak jó szakembere leszek.

Budapest, 1951. július 2.

Krassó György

[MNL OL XIX-I-2-f-847/855-K43-1955. Eredeti, kézzel írt és javított, aláírt tisztázat.]

2. Krassó György 1953. évi önéletrajza, 1953. március 16.

Önéletrajz

1932. október 19-én születtem, Budapesten. Értelmiségi családból származom. Apám, dr. Krassó Dezső, a Tanácsköztársaság idején a Külügyminisztériumban¹⁶ dolgozott, ahonnan az ellenforradalom győzelme után elbocsájtották. A Horthy-rendszer idején néhány évig külföldön (Londonban, Párizsban), részben Budapesten ügyvédi gyakorlatot folytatott. A felszabadulás után rehabilitációval visszakerült a Külügyminisztériumba s itt 1949-ben nyugdíjazták. Anyám (leánykori neve: Sz. Katalin), orvos lánya, azelőtt nem dolgozott. 1952 óta a Ganz Kapcsolók Gyárban technológus. Apám 1945-ben, anyám 1947-ben belépett az MKP-be. 1948 végén, a felülvizsgálatkor mindkettőjüket kizárták a Pártból polgári beállítottságuk miatt.

Bátyám, K. M., két évvel idősebb nálam. Jelenleg a Néphadseregben teljesít szolgálatot, mint orosz tolmács, ezen kívül egyetemi hallgató. 1945 óta a Magyar Kommunista Párt, majd az MDP tagja. Irodalomkritikai és politikai tárgyú cikkei jelentek meg a folyóiratokban és újságokban, így például a „Társadalmi Szemlé”-ben is.

A német-fasiszta megszállás alatti üldözések idejét szüleimmel együtt hamis papírokkal töltöttem. A felszabadulás Budán ért. Első nap, mikor átjöttem Pestre, felkerestem az

ifjúsági szervezeteket és 1945. májusban beléptem a MADISZ IV. kerületi szervezetébe. Itt ismerkedtem meg a marxizmus-leninizmussal és akkor alakult ki kommunista meggyőződésem. 1945 őszén kértem felvételemet a Magyar Kommunista Pártba, de akkor még nem vettek fel (13 éves sem voltam). Az 1945-ös választásokkor az MKP [Magyar Kommunista Párt] belső V. kerületi szervezetében „dolgoztam” (persze ez a munka csak plakátragasztásból, röpcédula-osztogatásból állott). Ezután a MADISZ V. ker[ület]i szervezetében dolgoztam 1947-ig, mint filmpropagandista. Ekkor ismét kértem felvételemet a Magyar Kommunista Pártba. 1947 májusában vettek fel párttagnak az MKP V/10 körzetében, ahol ifjúsági munkával bíztak meg. Később, az egyesüléstől 1949. X.-ig faliújság-szerkesztő és pártbizalmi munkát végeztem ebben a körzetben.

1947-től kezdve rendszeresen írtam az „Ifjúság” és [a] „Március Tizenötödike” című ifjúsági lapokba. Cikkem jelent meg a „Társadalmi Szemlé”-ben (a középiskolában használt reakciós közgazdasági tankönyvekről az 1949. III.-IV. számban) és a „Szabad Nép”-ben (két másik reakciós tankönyvről az 1948. XI. 11-i számban).

1948 nyarán MINSZ¹⁷ vezetőképző iskolán voltam Nógrádverőcén. 1948-49-ben az MDP VI. kerületi ifjúsági titkárságán dolgoztam (mint összekötő a SZIT-szervezetekkel). A Kölcsey-gimnáziumban diákszövetségi vezetőségi tag voltam.

1949 őszén elhatároztam, hogy elmegyek üzembe dolgozni, ipari tanulónak. Ennek oka az volt, hogy felismertem, nem lehet valaki jó kommunista, nem harcolhat eredményesen a párt célkitűzéseiért, ha nincs kapcsolata munkásokkal, nem ismeri őket, nem élt közöttük.

1949. X.-ben felvettek a Rákosi Művekbe horizontál esztergályos ipari tanulónak. 1949. XII.-től 1950. II.-ig a R[ákosi] M[átyás] Gépgyár Nagyműhely SZIT-titkára voltam. 1950. februárban a mozgalmi munkából ki kellett kapcsolódnom, mert beiratkoztam a csepeli „Jedlik Ányos” Dolgozók Gimnáziumába. 1951 őszén itt érettségiztem „kitűnő” eredménnyel. Ugyanekkor felszabadultam, mint horizontál-esztergályos szakmunkás, egy hónappal a szerződésben megjelölt határidő előtt.

Az érettségi után a Közgazdaság[tudomány]i Egyetemre jelentkeztem. Egyetemi tanulmányi eredményeim eddig a következők: első év első félév: kitűnő; második félév: jeles. Másodév első félév: jeles (oroszból volt négyesem a haladó csoportban). Ugyanekkor azonban itt az egyetemen súlyos hibákat követtem el a munkafegyelem terén (hiányzás, késések). Ezért 1952 novemberében tagozatvezetői figyelmeztetést kaptam. Ugyanekkor pártszervezetemben másodfokú pártbüntetésben, megrovásban részesítettek. Mozgalmi munkát itt az egyetemen a „Közgazdász”-nál végeztem. Múlt évben a szervezeti rovat munkatársa, év végén az első évfolyammal foglalkozó brigád vezetője voltam. Az egyetemi munkafegyelem terén elkövetett hibáimmal kapcsolatos pártfegyelmi eljárás miatt múlt év végén a szerkesztőségéből kizártak.

Múlt hónapban a IX. [kerületi] alapszerv pártvezetősége ismét pártfegyelmi eljárást indított ellenem különböző vádak alapján. 1953. február 25-én az alapszervi taggyűlés kizárt engem a pártból. Erről a határozatról – melyet súlyosan igazságtalannak tartok – álláspontomat kifejtettem az egyetemi Pártbizottsághoz beadott fellebbezésemben. A Pártbizottság az ügyet még nem döntötte el.

Budapest, 1953. március 16.

Krassó György
II/20.

[MNL OL XIX-I-2-f-847/855-K43-1955. Eredeti, gépelt és kézzel javított, aláírt tisztázat.]

3. A Közgazdaságtudományi Egyetem jellemrajza Krassó Györgyről, 1953. március 26.

Krassó György:

1932-ben Budapesten született. Apja ügyvéd, majd nyelvtanár volt. 1919-ben a Külügyminisztériumban dolgozott, mint fogalmazó. Állítása szerint e miatt el kellett hagyja az országot és csak 1925-ben tért vissza. 1935-től 1938-ig Londonban, majd [19]39-ig Párizsban tartózkodott. Szülei párttagok voltak, **18** de mindkettőjüket a felülvizsgálatkor kizárták a Pártból. (Krassó elvtárs állítása szerint azért, mivel polgári magatartásuk volt és apjának Londonban bankszámlája volt.)

Anyja jelenleg a Ganzban dolgozik mint anyagnormás, apja az MSZT-ben [Magyar-Szovjet Társaság] ad nyelvórákat.

Szüleiről az a véleménye, hogy reakciós beállítottságúak és apja valóban számításból lépett be a Kommunista Pártba. Állítólag szüleivel nem jó a kapcsolata.

Dolgozók gimnáziumában érettségizett kitűnő eredménnyel, a VI. osztály után elmúlt ugyanis [sic!] dolgozni a Rákosi Művekbe, mint esztergályos átképzős. 1947 óta MKP tag. A Rákosi Művekben volt fegyelmi ügye, ahol az alapszerv kizárási javaslatot tett ügyében. Állítólag a Pártbizottságban személyesen közölték vele, hogy az alapszerv javaslatát megváltoztatták és nem kap fegyelmi büntetést.

Itt az egyetemen igen sok problémát okozott Krassó elvtárs. Egyike volt azoknak, akik a legtöbbet késtek, fegyelmezetlenül viselkedett. Nekem is azt állította, hogy miért kell neki pont azt tanulni, amit feladnak kötelező irodalomnak, mikor ő mást akar tanulni és mást akar olvasni.

Igen értelmes ember és így év végi rohamtanulással könnyen tud jeles rendű lenni. Ez az oka annak is, hogy év közben nem tanul rendszeresen.

Az egyetemen egy időben a „Közgazdász” is dolgozott mint rovatvezető. Sok fegyelmezetlensége miatt azonban tagozatvezetői megrovást [kapott], ami miatt kizárták a „Közgazdász” szerkesztőségéből.

Fegyelmezetlen magatartása miatt és mivel a felvételnél elhallgatta, hogy szüleit kizárták, az alapszerv a Pártból való kizárásra javasolta. Ügye jelenleg még folyamatban van, döntést még nem hozott a Pártbizottság.

Budapest, 1953. március 26.

(D. Istvánné)

[MNL OL XIX-I-2-f-847/855-K43-1955. Eredeti, gépelt és aláírt tisztázat.]

4. A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem harmadik fegyelmi eljárásának jegyzőkönyve, 1953. december 11.

Jegyzőkönyv

Felvettük a Politikai Gazdaságtan – Pénzügyi tagozaton Krassó György III. [éves] /stat[isztika]/1 hallgató fegyelmi ügyében 1953. december 11-én. Jelen vannak: K. Géza, [a] fegy[elmi] bizottság elnöke, S. Antal [a] pártszervezet részéről, M. Lajos [a] DISZ alapszerv részéről, R. Albert szakfelelős és B. Ferencné tan[ulmányi] előadó.

K. Géza [a] fegy[elmi] bizottság elnöke ismerteti azokat az indokokat, aminek alapján Krassó György [a] fegy[elmi] bizottság elé lett állítva:

- 1.) 94 óra igazolatlan óramulasztás és késés miatt,
- 2.) Engedély nélküli munkavállalás miatt,
- 3.) Előadás alatti fegyelmezetlen magatartás miatt.

S.: Már egy hónappal ezelőtt felmerült. Akkor a csoportnak az volt a véleménye, hogy ha késik is Krassó, de tud. Most már a csoportja is javasolja a fegyelmit ellene.

M.: Másfél év óta romlott így le Krassó fegyelme.

R. A.: Tavaly is osztályfőnöke volt Krassónak. Krassó ügye már olyan dolog, amit feltétlenül meg kell szüntetni, mert a többi jó képességű tanuló fegyelmit is veszélyeztet. Amellett Krassó tanulmányai sem kifogástalanok. Tavaly év végén jóból elégséges volt [sic!], számvitelből közepes, idén is rosszul áll számvitelből.

K. Géza: behívja Krassót és ismerteti előtt[e] az indokokat, amiért fegyelmi elé lett vonva:

- 1.) Az utolsó három hétben hetenként átlagosan 31 ½ óra hiányzása volt.
- 2.) Engedély nélkül vállalt munkát, ami szintén fegyelmi vétség, mert munkát vállalni csak a tagozat engedélyével lehet és csak délután.
- 3.) A népgazdasági tervezése előadáson kihívó és tiszteletlen hangú levelet küldött az előadónak.

Krassó: Fennállnak ezek a tények. Valóban 94 óra igazolatlan, ebből 30 órát igazolni akart, de a tagozat nem fogadta el (akkor közép-fülfő gyulladása volt). A többi igazolatlan hiányzás onnan adódott, hogy két hétig dolgozott, mert nincs ösztöndíja, szülei pedig nem tartják el. Az egyetem nem tudott neki munkát biztosítani. Részben munkát vállalat, részben ingóságait zálogba adta. A tanszéken fordult O. és R. elvtársakhoz, hogy próbáljanak megszerezni neki munkát a Stat[isztikai] Hiv[atal]ban. Ösztöndíj-kérvényt is adott be, de nem kapott ösztöndíjat. Volt Fogarasi elvtársnál¹⁹ is, ahol kérte, hogy helyezték estire vagy kapjon ösztöndíjat. Fogarasi elvtárs ezeket a kéréseit elutasította, ellenben adott egy ajánlólevelet az Akadémiai Kiadóhoz, de mire odament, nem kapott munkát. Tudja, hogy hiányzásait be kellett volna jelentenie a tagozatnak, de úgy sem adtak volna engedélyt a tagozaton [a] délelőtti munkára. Hibának tartja maga is, hogy elkésik, de arra nem emlékszik, hogy ígéretet tett volna a csoport előtt arra, hogy nem fog késni.

A népgazd[asági] terv[ezés] előadással kapcsolatos levél tartalmával most is egyet ért, mert az előadás nem volt jó, legfeljebb a levél írásmódja volt kifogásolható.

R.: Arra sem emlékszik Krassó, hogy ígéretet tett neki, hogy nem fog késni? Most úgy néz ki a dolog, hogy az egyetem bármit csinál, Krassó mindig késni fog.

Krassó: Ő ígéretet nem tett, de azt mondta, hogy igyekezni fog nem késni. Munkát a Főzértnél vállalt, vagon kirakást. Igazolást nem tud róla hozni, mert más nevével vállalta ezt a munkát.

K. G.: Ez az állami szervek félrevezetése.

Hogyan áll Krassó tanulási téren, pld. [például] számvitelből?

Krassó: Számvitelből gyengén áll, nincs különösebb tehetsége hozzá. Azért nem kért engedélyt, mert nem is tudott volna azzal elhelyezkedni.

K. G.: Nem ért egyet Krassóval, nem fogadja el indokait. A népgazdaság tervezése akkori előadásainak hiányosságait a hallgatók fel is vetették, de nem olyan formában, ahogyan azt Krassó tette. Ez a kritikának [a] félremagyarázása volt.

Krassó hiányzásait sem tudja igazolni, munkaadóját nem hajlandó megnevezni, tehát hiányzása igazolatlanul számít.

Az egyetemi rendtartás pedig köti a hallgatókat és aki kivonja ez alól magát, nem érdemli meg az egyetem támogatását.

Krassó: Miért csak a munkája rosszát említik meg, miért csak a számvitel tárgyat. A többi tárgynál jól áll. Szerinte nem lehet egy színvonalra hozni az ő anyagi problémáit más[ok] anyagi problémáival, akik mégis csak kapnak valami ösztöndíjat.

R.: Mikor tavaly második félévig kapott ösztöndíjat, akkor miért késett?

Krassó: A kapott 199- forint²⁰ ösztöndíj nem volt elég.

K. G.: Tisztában vagyunk, hogy az elvtárs nem rossz képességű, de ez nem jogosíthatja fel arra, hogy fegyelmezetlen legyen.

Krassó: Helytelennek tartja a számviteli tárgy megemlítését csak azért, hogy ki lehessen mutatni, hogy rosszul tanul.

K.: Tanulmányi visszaesése már a múlt félévben látszott. Pld. jogból is rossz volt az eredménye.

Krassó: Számvitelből nem jó, mert nem is szereti. Tavalyi vizsgaátlag: 4,12 volt. Ezen kívül mindig kitűnő- és jeles rendű volt. Egyébként nem ért azzal egyet, hogy valakinek jók a képességei, tanulás nélkül mégis tudhat. [Sic!]

Kimegy a szobából Krassó.

R.: Nem kell annyiban hagyni ezt a munkavállalását, az igazolást kérni kell tőle.

K. G.: Ez nem akarja igazolni, tehát a fegy[elmi] bizottság jelenti a felsőbb szerveknek.

M.: Ez[t] a fegyelmit hathatósabbá kell tenni, mert Krassó különben nem veszi komolyan.

K. G.: Szigorú megrovást javasol és amennyiben előfordulna [a] második félévben is ilyen eset Krassónál, az egyetemről való kizárását javasolja.

Krassó György behívva.

K. G.: A fegyelmi bizottság szigorú megrovást javasol Krassó György fegyelmi ügyében az alábbi indokok alapján: Az O. M. [Oktatásügyi Minisztérium] 85-1/1953. utasítása szerint:

- 1.) Gyakran elkésik, az órákat és [a] gyakorlatokat, társai tanulmányi munkáját zavarja, kötelező előadásokról igazolatlanul távol marad.
- 2.) Engedély nélkül az egyetemen kívül alkalmi vagy más munkát vállalt.
- 3.) [Az] egyetem tanárával szemben tiszteletlenül viselkedett.

A szigorú megrovásnak az indexben is nyoma lesz.

Amennyiben Krassó Györgynél javulást nem tapasztal az egyetem, úgy ügyét még egyszer előveszi és az egyetemről való kitiltását fogja javasolni.

Anyagi problémái megoldása érdekében pedig a tagozattól kaphat munkavállalási engedélyt.

Krassó: Megjegyzi, hogy [az] ösztöndíját szülei miatt vették el, nem tanulmányai miatt és kérdezi, hogy fegyelmi büntetésébe bele számít-e a népgazd[asági] terv[ezés] órán írt levele.

K. G.: Utóbbi kérdésre igennel válaszol, hiszen [ezt] a fegyelmi indoklásba is belevetette.

k. m. f.

(K. Géza)
fegy[elmi] biz[ottság] elnöke

(S. Antal)
fegy[elmi] biz[ottsági] tag

(M. Lajos)
fegy[elmi] biz[ottsági] tag

(B. Ferencné)
tag

[MNL OL XIX-I-2-f-847/855-K43-1955. Eredeti, gépelt és kézzel javított, aláírt tisztázat.]

5. A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem negyedik fegyelmi eljárásának jegyzőkönyve, 1954. március 8.

153/1953-54/Pa

Felvettük a Marx Károly Közgazdaságtudományi Kar Politikai Gazdaságtan – Pénzügyi Tagozatán március 8-án Krassó György III. [éves] statisztika szakos hallgató ügyében.

Jelen vannak: R. Albert, a fegy[elmi] bizottság elnöke,
M. Lajos és S. Antal fegy[elmi] bizottsági tagok,
B. Ferencné és V. Lajosné a tagozat munkatársai.

R. elvtárs előadja a fegyelmi indokait:

Krassó György a második félévben 38 órát hiányzott igazolatlanul. Múlt félévben hasonló okból (94 óra igazolatlan hiányzás és engedély nélküli munkavállalás délelőttönként) fegyelmi előtt állt, amikor is szigorú megrovást kapott olyan feltétellel, hogy ha még egyszer előfordul hasonló eset nála, ez az egyetemről való kizárását fogja maga után vonni.

Megjegyzi még, hogy Krassó elvtárs I. évtől kezdve állandóan összeütközött az egyetemi hallgatókra vonatkozó rendszabályokkal, emiatt a jelenlegi fegyelmi a 4-ik [sic!] egyetemi éve alatt.

Krassó György:
Közép-fülfő gyulladása volt, amire nem kapott hiányzási igazolást az orvostól, mert bejárhatott volna, de tekintve, hogy ez a baja volt, otthon maradt és fordított. Ezt elkerülhetetlennek tartja, mert az egyetem nem tudja megoldani anyagi problémáit, így kénytelen délelőttönként dolgozni. Délutáni munkát nem tud magának szerezni, tehát

nem érdemes igénybe vennie a tagozat munkavállalási engedélyét, mert az egyetem úgysem engedélyezi a délelőtti munkát.

K. elvtárs (csoportaktíva) elmondja, hogy Krassó hozott bizonyítványt betegségéről, de nem lehet elfogadni, mert ez az igazolvány csak azt igazolja, hogy megjelent a kezelésen. Tudomása szerint Krassó nem ment a tagozatra bejelenteni, hogy miért hiányzott. Hiba még az nála, hogy igen sokszor késik is az órákról.

Krassó György: előadja, hogy nem segítik szülei a lakáson kívül és így rá van kényszerítve, hogy dolgozzék tanítás alatt is. Az egyetem pedig nem segítette őt anyagi problémái megoldásában (délutáni munkát nem szerzett neki, ösztöndíjat nem kapott). Az egyetemi bejárás rendszabályt nem helyesli és megjegyzi, hogy 4,5 átlagot ért el a félévi vizsgákon.

R. elvtárs közli, hogy a fegyelmi bizottság Krassó György III. [éves] statisztika szakos hallgatót felsőbb szervek felé a M[arx] Károly Közgazdaságtudományi Egyetemről kizárásra javasolja.

Indokolás:

- 1.) Az I. évfolyam óta állandóan kifogások voltak magatartása ellen és 4-szer [sic!] került fegyelmi bizottság elé, magatartásán pedig nem változtatott.
- 2.) A tagozat munkavállalási engedélye nélkül vállalt munkát délelőttre, ebből származnak igazolatlan órái is.
- 3.) Igazolatlan hiányzásait többszöri behívás ellenére sem jött igazolni a tagozatra.

A fegyelmi bizottság megjegyezni kívánja, hogy Krassó több esetben szemtelen és fölényes hangot használt a fegyelmi bizottsággal szemben.

k. m. f.

(R. Albert)
fegy[elmi] biz[ottság] elnöke

(V. Lajos)
fegy[elmi] biz[ottság] tag[ja]
tag[ja]

(S. Antal)
fegy[elmi] biz[ottság]

(B. Ferencné)

Budapest, 1954. április hó 12.

[MNL OL XIX-I-2-f-847/855-K43-1955. Eredeti, gépelt és kézzel javított, aláírt tisztázat. A jegyzőkönyvre az alábbi, utólag rágépett jegyzet olvasható: „A Rektor Elvtárs a túloldalon lévő indokok alapján az egyetemről való kizárást megváltoztatta szigorú megrovássá.”]

6. A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem ötödik fegyelmi eljárásának jegyzőkönyve Krassó György ügyében, 1955. április 7.

236/1955/Pg.

Jegyzőkönyv

Felvettük 1955. április 7-én a Politikai gazdaságtan – Pénzügyi Tagozaton Krassó György IV. [éves] statisztika szakos hallgató fegyelmi ügyében.

Jelen vannak: P. József, [a] fegy[elmi] biz[ottság] elnöke,
K. Jánosné, [a] fegy[elmi] biz[ottság] tagja,
D. L., szakfelelős,
Sz. János, DISZ titkár
K. Gábor csoportmegbízott,
B. Ferencné.

Tárgy: Krassó György ötödik ízben van fegyelmi bizottság előtt. Jelenleg azért került ismét fegyelmi elé ügye, mert ebben a tanévben alig járt be az egyetemre. Ezért az első félévi vizsgáknál nem is bocsátották őt a rendes vizsgaidőszakban három tárgyból vizsgára. [A] második félév elején K. tagozatvezető elvtárs figyelmeztetésben is részesítette. Ennek ellenére [a] második félévben egyetlen hét sem telt el, hogy Krassó György 4-5 órát ne hiányzott volna. A legutóbbi három hétben pedig egyáltalán nem járt be az egyetemre. A márciusra (28-ára) kiírt fegyelmi tárgyaláson nem jelent meg és felesége szóbelileg közölte a bizottsággal, hogy beteg és nem tud megjelenni. Tekintve, hogy esetében csupán erre a szóbeli közlésre nem támaszkodhatott a bizottság, expressz levélben felszólította Krassót, hogy két napon belül orvosi bizonyítvánnyal igazolja hiányzásának okát. Ezt eddig nem tette meg. Utólag pedig kiderült, hogy a 28-ára virradó éjjel a Totó-irodában dolgozott. Ez ügyét még bonyolultabbá tette.

P. elvtárs: Magyarázatot kér Krassótól mindezekre.

Krassó György: [A] IV. év első félévében hiányzásainak oka anyagi volt. Ösztöndíjat nem kapott, szülei nem támogatták, így kénytelen volt dolgozni menni. Részben orosz fordításokat vállalt, részben pedig a Nyugati pályaudvaron vagonkirakodásnál dolgozott. Beismeri azt is, hogy amikor nem volt ilyen elfoglaltsága, azért nem jött be az egyetemre, mert az egyetemre való bejárás rendszerét nem tartja helyesnek. Megemlíti, hogy tanulmányi eredménye egyetemi éve alatt jó és jeles volt minden félévben. Három utóvizsgálója most is a félévi hiányzások miatt volt. Második félévi hiányzása hosszabb betegségből ered, amit a mostani fegyelmi tárgyalásra hozott orvosi igazolással igazol. Elismeri azt is, hogy a Totó-irodában dolgozott, annak ellenére, hogy nem járt az egyetemre, de betegen is kénytelen volt dolgozni menni, mert felesége egy hónapja nem dolgozik. 330-, forint újonnan kapott ösztöndíjából nem tudnak megélni.

D. László: Kb. fél évvel ezelőtt mint szakfelelős beszélt Krassóval és akkor Krassó nemcsak anyagi nehézségeire, hanem furcsa elképzeléseire is hivatkozott az egyetemi bejárással kapcsolatban. Megjegyzi, hogy Krassó az utolsó hetekben egyáltalán nem járt be a tanórákra és mégis látta őt egy szombati napon miután délelőtt nem volt órákon – délután a klubhelyiségben. Itt találkozott Krassóval, aki még csak annyi fáradtságot sem vett magának, hogy magyarázattal szolgáljon.²¹

Krassó György: elmondja, hogy amikor D. elvtárral találkozott, szintén betegágyból kelt fel, mert akart a klubban egy hallgatóval találkozni, akivel sürgős elintézni valója volt. Tudta, hogy ott biztosan megtalálja.

K. Gábor: Két éve ismeri közelebbről Krassót. Azóta ez a harmadik fegyelmi ügye. [A] III. évben már nem járt be rendszeresen az órákra. Ezért a csoport fegyelmit kért ellene. A fegyelminek nem volt elég súlyos a határozata (szigorú megrovás), Krassó azt semmibe vette és ismételten hiányzott. [A] III. év vége felé ismét fegyelmi büntetésben részesült, amikor is a fegyelmi bizottság kizárási határozatot hozott ellene, amit – úgy tudja –, hogy a Rektor Elvtárs változtatott át szigorú megrovássá utolsó figyelmeztetéssel.

A fegyelmi bizottság megtárgyalta az ügyet és Krassó György eddigi magatartására való tekintettel – eltekintve attól, hogy többszöri felszólításra második félévi hiányzásaiból három hetet igazolt – *kizárásra javasolja.*

Indokolás:

Krassó György jelenleg ötödik ízben kerül fegyelmi bizottság elé. 1954. március 8-án az ellene hozott határozati javaslatot a Rektor Elvtárs megváltoztatta szigorú megrovásra, utolsó figyelmeztetéssel. Krassó György ennek ellenére [a] IV. év első félévében csaknem egyáltalán nem járt be az egyetemre. Ennek eredményeképp három tárgyból nem is mehetett rendes vizsgaidőszakban vizsgára. Utóvizsgaként tehette ezeket le. Ekkor tagozatvezetői figyelmeztetésben részesült, de ezután is minden héten hiányzott, amiből csak az utolsó három hét igazolatlan óráit igazolta.

Tekintve, hogy helytelen²² magatartása négy éven keresztül végigkísérte őt és [a] IV. év[b]en sem változtatott magatartásán, semmiféle mentséget nem talál a bizottság [az] ügyével kapcsolatban.

k. m. f.

[olvashatatlan aláírás]

(P. József)

fegy[elmi] bizottság elnöke

K. Józsefné

fegy[elmi] bizottság tagja

(Sz. Lajos)

K. Gábor

D. László

szakfelelős

B. Ferencné

[MNL OL XIX-I-2-f-847/855-K43-1955. Eredeti, gépelt és kézzel javított tisztázat. A jegyzőkönyvhöz az alábbi betoldást fűzték: „Krassó György a fegyelmi határozat kihirdetésekor megjegyzi, hogy a kihirdetett határozati javaslattal nem ért egyet, indokolatlannak és megalapozatlannak tartja a súlyos határozati javaslatot.”]

7. Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem rektorának fegyelmi határozata Krassó György kizárásáról, 1955. április 12.

236/1955/Pg.

Fegyelmi határozat

Krassó György IV. éves statisztika szakos hallgatót a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemről kizárom.

Indokolás: Krassó György azt a nézetet képviselte és képviseli, miszerint az előadások kötelező látogatása helytelen és felesleges előírás, minden hallgató maga bírálja el, milyen előadásokon vesz részt. Káros nézeteit diáktársai körében is nyíltan hirdette, egész magatartásával lazította, alá ásta a tanulmányi fegyelmet. Ezeket az oktatási rendszerünket elítélő nézeteket Krassó György a gyakorlatban is megvalósította. Négy éven keresztül sorozatosan távol maradt az előadásokról és távol maradását nem igazolta. Bár megállapítást nyert, hogy e hiányzások bizonyos része anyagi okokból vállalt külön munkákkal függ össze, legtöbb esetben mégis az egyetemi fegyelem semmibevevése húzódik meg mögöttük.

Krassó György a jelenlegi fegyelmi eljárást megelőzően lényegében hasonló okokból már négy ízben részesült fegyelmi büntetésben. Legutóbb 1954 áprilisában kapott szigorú rektori megrovást utolsó figyelmeztetéssel. Ez év februárjában tagozatvezetője még egyszer figyelmeztette magatartásának tarthatatlanságára. Mindez azonban eredménytelen maradt, mert Krassó György változatlanul folytatta korábbi magatartását. A jelen fegyelmi eljárás során újra bebizonyította, hogy semmibe veszi az egyetemi

fegyelmet. A kitűzött tárgyalási időpontban betegségére hivatkozva nem jelent meg, holott előző éjszaka bizonyítható módon dolgozott.

Budapest, 1955. április 12.

Fogarasi Béla
rektor

[MNL OL XIX-I-2-f-847/855-K43-1955. Eredeti, gépelt és aláírt, bélyegzővel ellátott tisztázat.]

8. Krassó György kérelme Erdey-Grúz Tibor miniszterhez egyetemi kizárásának hatálytalanítására, 1955. május 11.

Erdey-Grúz Tibor elvtárs, oktatásügyi miniszterhez

Miniszter Elvtárs!

1955. április 7-én a „Marx Károly” Közgazdaságtudományi Egyetem Politikai Gazdaságtan – Pénzügy tagozatának fegyelmi bizottsága olyan határozatot hozott ellenem, mely az egyetemről való kizárásra javasol. Április közepén az egyetemről való kizárásomat Fogarasi Béla elvtárs, az egyetem rektora jóvá hagyta. Ezt a határozatot súlyosan igazságtalannak tartom, ezért kérem Miniszter elvtársat, hogy vizsgálja meg fegyelmi ügyem körülményeit, az egyetemről való kizárásom indokait, és változtassa meg az egyetemi fegyelmi bizottság döntését.

IV. éves statisztika-szakos hallgató voltam, két hét hiányzott csupán a vizsgaidőszakig utolsó egyetemi évemből. A kizárási határozat indokolása a következő volt: egyetemi előadásokról sokszor hiányoztam igazolatlanul s noha fegyelmi büntetéseket kaptam s több ízben figyelmeztettek, magatartásomon mégsem változtattam. Felhossa a fegyelmi határozat indoklása ezen kívül azt, hogy az egyetemi rendszerrel (kötelező bejárással) szemben álló nézetemet nyíltan hangoztattam s ezzel aláástam a tanulmányi fegyelmet az egyetemen. Végül a határozat azt mondja, hogy fegyelmi tárgyalásomon betegségre hivatkozva nem jelentem meg, bár ez az indoklásom alaptalan volt, mert az előző napon dolgoztam.

Állítom, hogy a kizárási határozat teljesen egyoldalúan ismerteti egyetemi tevékenységemet, egyes tényeket pedig megmásít, illetve hamis képet nyújt róluk.

Mindenekelőtt nem beszél a fegyelmi határozat [a] tanulmányi eredményeimről, melyek semmiképp nem mutatják az egyetemi tanulmányi fegyelem semmibe vevését és a tanulás lebecsülését. Egyetemi tanulmányi eredményeim a következők voltak: négy félévben értem el „jeles” tanulmányi eredményt, kétszer jó rendű voltam, egyszer pedig kitűnő rendű. Összes, az egyetemen letett vizsgáim átlaga 4,5.

Az egyetemen eltöltött négy év alatt háromszor kaptam fegyelmi büntetést az egyetemi előadásokról való mulasztások miatt. (Nem tekintem lényegbe vágó kérdésnek, hogy *négyszer* [kiemelés az eredetiben: K. Cs.] hoztak ellenem hiányzások miatt fegyelmi határozatot, utoljára egy évvel ezelőtt utolsó figyelmeztetéssel egybe kötött rektori megrovásban részesítettek. Erről eddig nem volt tudomásom.) Ez úttal, áprilisban részben március 11-től április 1-ig terjedő mulasztásom, részben régebbi, első félévi és azelőtti hiányzások miatt állították fegyelmi eljárás elé.

Hiányzásaim indoklásaképp röviden a következőket szeretném elmondani: mielőtt egyetemre jöttem, a Rákosi Művekben dolgoztam, mint horizontál-vasztergályos, [a]

keresetemből tartottam el magam. Szüleim anyagilag már évek óta nem segítettek, mint ahogyan nem segítettek egyetemi tanulmányaim folyamán sem. Az egyetemen – egy rövid, három hónapos időszakot leszámítva – 1955. februárig, tehát három és fél éven keresztül ösztöndíjat nem kaptam. Több ízben próbáltam az egyetem különböző szerveinél elérni, hogy vagy anyagi támogatásban részesítsenek vagy tegyék lehetővé, hogy átmenjek levelező- vagy esti tagozatra (ezt kértem többek közt a rektor elvtárstól is körülbelül másfél évvel ezelőtt). Hasztalanul kértem. Miből éltem volna tehát? Különböző alkalmi munkákat végeztem, fizikai és szellemi munkát egyaránt. E kényszerű munkavállalások oda vezettek, hogy gyakran voltam kénytelen az előadásokról hiányozni és végül sokszor már olyankor sem igazoltam mulasztásaimat, ha beteg voltam. Mindezek ellenére a tanulást komolyan vettem (hisz' ezért vállaltam ez a nehéz anyagi helyzetet) és tanulmányi eredményeim jók voltak.

Múlt félév végén hiányzásaim miatt három tárgyból nem engedtek vizsgázni (az utóvizsgák letétele után mégis jó rendű lettem): Súlyosbította anyagi helyzetemet, hogy időközben – múlt év végén – megnősültem. Feleségemnek jelenleg nincsen állása, kisgyermekünk is van. Február végén K. Iván elvtárs, tagozatvezető magához hívatott és közölte velem, hogy amennyiben továbbra is hiányzom igazolatlanul az előadásokról, fegyelmi elé állítanak. Ezek voltak az előzményei fegyelmi ügyemnek: március közepén ugyanis megbetegedtem s ekkor fegyelmi eljárást indítottak ellenem.

Március 11-től április 1-ig azonban nem igazolatlanul mulasztottam, hanem lázas beteg voltam, amit az I. sz[ámú] Belklinika egyetemi rendelésének vezető orvosa és a Közgazdaságtudományi Egyetem SZTK [Szakszervezeti Társadalombiztosítási Központ] orvosa igazolt (az igazolást az egyetemen leadtam). A fegyelmi tárgyaláson betegségem miatt nem tudtam megjelenni, az elhalasztott és két héttel későbbre kitűzött fegyelmi tárgyaláson azonban ott voltam. Itt az orvosi igazolást el is fogadták, ennél fogva meglepő, hogy a kizárási határozatban alaptalannak minősítik a betegségemre való hivatkozást. (Betegségem alatt – mint azt a fegyelmi tárgyaláson elmondtam – valóban elmentem – lázasan is – egy éjszakára dolgozni. Nem volt semmi pénzünk s a lakásommal szemben lévő házban totókiértékeléssel mintegy 150 forintot kereshettem.) A fegyelmi tárgyaláson tehát ezt a betegségemről szóló orvosi igazolást elfogadták, mégis kizárási határozatot hoztak ellenem. Indokként – mint azt már említettem – régi hiányzásaimat szerepeltették főképpen.

Véleményem szerint ez az indoklás különös és igazságtalan. Ha az akkori hiányzásokért már kaptam fegyelmi és egyéb büntetéseket (például azt, hogy a IV. év első félév végén három tárgyból csak utóvizsgára engedtek), akkor miért ismétlik meg most is a fegyelmi büntetést. Ha egyes hiányzásokért nem állítottak fegyelmi bizottság elé, akkor mért [sic!] indítanak most, röviddel egyetemi tanulmányaim befejezése előtt fegyelmi eljárást ellenem s mért zárnak – az akkori, *régi* hiányzások alapján – *most* ki az egyetemről? Mért nem veszik figyelembe hiányzásaim elbírálásakor anyagi helyzetemet, mely ugyanis függött az egyetemtől (például amióta az egyetemen vagyok, nemcsak ösztöndíjban nem részesítettek az idő legnagyobb részében, de segílyt sem kaptam semmilyen formában soha – bár az illetékes szervek tudták, mennyire rászorulnék)? E szempontok figyelmen kívül hagyását és a kizárási határozatot véleményem szerint nem indokolhatja az, hogy márciusban megbetegedtem. Pedig – bármilyen különösnek tűnjék is – e nélkül nem is állítottak volna fegyelmi eljárás elé.

Végül ki szeretnék térni arra, a kizárási határozatban szereplő indokra, hogy hiányzásaimat az egyetemi rendszerrel szemben álló nézeteim okozták volna és hogy ezeket a nézeteket destruktív módon terjesztettem volna a hallgatók körében. Mindebből annyi az igazság, hogy valóban látok az egyetem szervezésében, a tananyag megválasztásában és a tanítás módjában is hibákat, melyeket véleményem szerint meg kell változtatni. Mindezeket azonban nem destruktív módon terjesztettem diáktársaim között, hanem nyilvános gyűléseken, értekezleteken mondtam el. Így például a Jóboru

elvtársnő²³ által múlt év végén az egyetemen tartott aktíván.²⁴ Hiányzásaimat pedig nem ezek a nézetek indokolták, hanem a fentiekben ismertetett anyagi helyzetem.

Ezek voltak [a] fegyelmi ügyem körülményei. A kizárási határozatot súlyosan igazságtalannak tartom. Be szeretném az egyetemet fejezni, mert kedvet és tehetséget érzek magamban a gazdasági vonalon való munkára. Ezt bizonyítják tanulmányi eredményeim és az is, hogy [a] gazdasági kérdések már régóta érdekelnek, ilyen típusú cikkem jelent meg már 16 éves koromban, a Társadalmi Szemle 1949. március-áprilisi számában.

A nyolc napos fellebbezési határidőt azért nem tartottam be, mert ezt nem közölték velem s erről a kötött terminusról nem tudtam. Kérem Miniszter Elvtársat, fegyelmi ügyemet vizsgálja meg és semmisítse meg a kizárási határozatot.

Budapesten, 1955. május 11-én

Krassó György

Bp., V. Nádor u[tca] 19.

[MNL OL XIX-I-2-f-847/855-K43-1955. Eredeti, gépelt és aláírt tisztázat.]

9. Az Oktatásügyi Minisztérium felterjesztése Kónya Alberthez Krassó György kizárása ügyében, 1955. július 15.

Magyar Dolgozók Pártja
Központi Vezetősége
Kónya Albert elvtársnak
Budapest
Akadémia u.

Krassó György IV. éves statisztika szakos hallgatót 1955. április hó 12-én a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemről kizárták az alábbi indoklás alapján:

azt a nézetet képviselte, hogy az előadások kötelező látogatása helytelen és felesleges előírás, minden hallgató maga bírálja el milyen előadásokon vesz részt. Magatartásával lazította a tanulmányi fegyelmet. Négy éven keresztül sorozatosan távol maradt az előadásokról és távolmaradását nem igazolta. Engedély nélkül munkát vállalt. Korábban már négyszer volt fegyelmi büntetése.

Krassó György beadványában az ellene hozott fegyelmi határozat megváltoztatását kéri.

Megállapítottuk, hogy nevezett az egyetemre való kerülése előtt a Rákosi Művekben mint horizontál-vasestergályos dolgozott. Középiskolai tanulmányait esti tanfolyamon „kitűnő” eredménnyel fejezte be. Mivel az egyetemen hosszú ideig ösztöndíjat nem kapott, engedély nélkül több alkalommal munkát vállalt arra hivatkozva, hogy feleségét és gyermekét másképp nem tudja eltartani. Egyébként a fegyelmi határozat indokolásában szereplő vádak döntő többségben helytállóak.

Egyetemi tanulmányainak ideje alatt ötször részesült fegyelmi büntetésben hanyagsága és magatartása miatt.

Krassó Györgyöt 1953-ban az MDP-ből [Magyar Dolgozók Pártja] kizárták, mert elhallgatta azt a tényt, hogy szüleit a felülvizsgálatkor kizárták a Pártból. Állítása szerint a szüleivel jelenleg nincs jó kapcsolata.

Krassó György fegyelmezetlen magatartása már az I. év folyamán kezdődött. Helytelennek tartjuk, hogy az egyetemről csak a tanulmányai befejezésekor zárták ki. Nevezett tanulmányi eredménye állandóan „jeles” és „jó” rendű volt. Kiváló képességű hallgató.

Az egyetem Pártszervezete és az egyetem vezetősége nem javasolja nevezett visszavételét az egyetemre.

A Fegyelmi Bizottság foglalkozott Krassó György ügyével és megállapította, hogy nevezett fegyelmezetlen magatartásával lazította az egyetem rendjét. Ezért ötször részesült fegyelmi büntetésben. A Fegyelmi Bizottság helyteleníti, hogy [a] négy éven keresztül tanúsított fegyelmezetlen magatartása miatt csak a tanulmányai befejezésekor zárták ki az egyetemről. Fegyelmezetlen magatartásának több esetben anyagi oka is volt. Tekintettel arra, hogy nevezett kiváló képességű hallgató, az OM [Oktatásügyi Minisztérium] Fegyelmi Bizottsága javasolja a kizárási határozatot egy évi kizárássá módosítani.

Mivel az egyetemi Pártszervezet titkára nem javasolja nevezett visszavételét az egyetemre, kérjük Kónya elvtársat, hogy szíveskedjék álláspontját közölni ebben az ügyben.

Csatoltan visszavárolag megküldjük nevezett fegyelmi ügyével kapcsolatos iratait.

Budapest, 1955. július 15.

Radich

Rajnai Rudolf

a minisztériumi titkárság vezetője.

[MNL OL XIX-I-2-f-847/855-K43-1955. Eredeti, géppel írt és kézzel javított, kiadmányozott fogalmazvány.]

10. Az Oktatásügyi Minisztérium értesítése Krassó Györgynek a Közgazdaságtudományi Egyetemről való kizárásáról, 1955. szeptember 7.

Krassó György

Budapest, V. Nádor u[tca] X.

Értesítem, hogy az Oktatásügyi Minisztérium Fegyelmi Bizottsága kérelmét megvizsgálta és ennek alapján [a] Miniszter Elvtárs a következő határozatot hozta: a Közgazdaságtudományi Egyetem rektora által hozott fegyelmi végzés megfelel a tényeknek és az elkövetett hibák miatt a kizárást nem változtatja meg.

IX. 7.

K[iadható] Kovács

[MNL OL XIX-I-2-f-847/855-K43-1955. Eredeti, kézzel írt és kiadmányozott fogalmazvány.]

11. Krassó György kérelme kizárásának felülvizsgálatára, 1956. október 6.

Kónya Albert oktatásügyi miniszterhez.

Miniszter elvtárs!

1955. április közepén a „Marx Károly” Közgazdaságtudományi Egyetem Politikai Gazdaságtan – Pénzügy tagozatának fegyelmi bizottsága kizárt az egyetemről. Annak idején fellebbeztem az akkori oktatásügyi miniszterhez, Erdey-Grúz Tiborhoz, fellebbezésemet azonban elutasították s a határozatot a Minisztérium jóváhagyta. A fellebbezésemben előadott tényeket a Minisztérium csak formálisan vizsgálta meg, engem például az egyetemi szervekkel való tárgyalás után meg sem hallgattak, így nem is reagálhattam az egyetemi szervek által előadottakra.

A másfél évvel ezelőtt hozott kizárási határozatot súlyosan igazságtalanak tartom, ezért kérem a Miniszter elvtársat, vizsgálja meg újra fegyelmi ügyem körülményeit, a kizárási indokait és tegye lehetővé számomra egyetemi tanulmányaim befejezését.

IV. éves statisztika szakos hallgató voltam, két hét hiányzott csupán a vizsgaidőszakig utolsó egyetemi évemből. A fegyelmi határozat indoklása a következő volt (részletek): „Krassó György azt a nézetet képviselte és képviseli, miszerint az előadások kötelező látogatása helytelen és felesleges előírás, minden hallgató maga bírálja el, milyen előadásokon vesz részt. Káros nézeteit diáktársai körében is nyíltan hirdette... Négy éven keresztül sorozatosan távol maradt az előadásokról és távolmaradását nem igazolta. Bár megállapítást nyert, hogy a hiányzások bizonyos része anyagi okokból vállalt külön munkákkal függ össze, legtöbb esetben mégis az egyetemi fegyelem semmibe vevése húzódik meg mögöttük... A kitűzött tárgyalási időpontban betegségére hivatkozva nem jelent meg, holott előző éjszaka bebizonyítható módon dolgozott.”

Meggyőződésem, hogy az egyetemről való kizárásum tervszerűen előkészített és *előre eldöntött* határozat volt. A fegyelmi tárgyalást az egyetemi szervek csak formálisan folytatták le, a fegyelmi ügyemmel kapcsolatos *tények* nem is érdekelték a fegyelmi bizottság tagjait, azokat zavaró mellékkörülményeknek tekintették. S nem is vizsgálták, amint ezt példákkal fogom illusztrálni. Állítom, hogy a kizárási határozat teljesen egyoldalúan ismerteti egyetemi tevékenységemet, a tényeket megmásítja, illetve hamis képet nyújt róluk.

Mindenekelőtt nem beszél a fegyelmi határozat [a] tanulmányi eredményeimről, melyek semmiképpen nem mutatják az egyetemi tanulmányi fegyelem semmibe vevését és a tanulás lebecsülését. Egyetemi tanulmányi eredményeim a következők voltak: négy félévben értem el „jeles” tanulmányi eredményt, kétszer jó rendű voltam, egy félévben pedig kitűnő rendű. Összesen, az egyetemen *letett vizsgáim átlaga 4,5*. Ezekre a – tanulmányi eredményeimmel kapcsolatos – adatokra szeretném a figyelmet felhívni. Az a tény, hogy a fegyelmi tárgyaláson nem vették figyelembe őket, hogy a harminc soros kizárási határozatban meg sem említették, szoros összefüggésben volt egyes egyetemi vezetők szektáns [sic!] felfogásával. Azzal a szektáns felfogással, mely a kizárási határozat meghozatalakor mindenféle aktuális „politikai szempontot” figyelembe vett, a legérzékenyebben reagált – látszólag – a „tanulmányi fegyelem” mindenfajta megsértésére, de ugyanakkor, mint látható, a tanulmányi fegyelemnek csak formális oldala volt érdekes számukra, a tanulmányi fegyelem *lényege*, a tényleges tanulmányi eredmények még csak számba sem jöttek.

Az egyetemi előadások egy részéről való hiányzásaimmal a továbbiakban fogok foglalkozni, előbb azonban röviden szeretnék írni a kizárási határozat négy éves előzményeiről.

Értelmiségi családból származom. 1947-ben beléptem a Kommunista pártba. 1949-től 1951-ig, 16-tól 18 éves koromig a Rákosi Művekben dolgoztam, mint ipari tanuló, majd

mint horizontál esztergályos. A Dolgozók Gimnáziumában érettségiztem „kitűnő” eredménnyel. A közgazdasági munka iránt kedvet és tehetséget éreztem régóta, már 1949. márciusban, középiskolás koromban cikkem jelent meg a Társadalmi Szemlében egy közgazdasági tárgyú könyvről. 1951 őszén vettem fel az egyetemre s itt másfél éven keresztül az egyetem újságjánál, a „Közgazdász”-nál dolgoztam, mint tanulmányi rovatvezető. Jó munkáért kétszer kaptam az egyetem pártbizottságától könyvjutalmat. Az egyetemen eltöltött első másfél év folyamán az a vélemény alakult ki bennem – s ez a meggyőződésem a későbbiek során csak erősödött –, hogy a fennálló oktatási rendszer nem biztosítja a tanulás, a gondolkodás és az alkotó tudományos munka lehetőségét az egyetemen. Ezt a nézetemet nem is titkoltam. 1953. februárban kizártak az MDP-ből és megfosztottak minden funkciótól.

Ahogy az egyetemi kizárási határozat megrovólag mondja, „nyíltan hirdetem” a továbbiak során is az egyetemen az oktatás megjavításával kapcsolatos elképzeléseimet. Cikkeket írtam a „Közgazdász”-ba és faliújságba a jegyzetelés akkor megkövetelt formájáról, a kötelező órahallgatásról, a magas óraszámról, a fakultatív kollégiumok szükségességéről, a szakköri munkáról és egyéb kérdésekről. Véleményemet elmondtam egy aktíva értekezleten, melyet 1954 végén Jóboru Magda tartott az egyetemen.

Sajnos, itt nincsen arra hely, hogy idézzek az e kérdésekkel kapcsolatban írt cikkeimből. Az idézetek bizonyíthatnák azt, amit így csak állíthatok, hogy teljességgel alaptalan a kizárási határozatnak az az állítása, hogy nézeteim „destruktívak” lettek volna, hogy magatartásom „aláásta, lazította a tanulmányi fegyelmet” (idézet a fegyelmi határozatból). Az ezt bizonyító cikkeimet természetesen bármikor bemutatathatom.

Az egyetemen mindenképpen annyira labilis lett a helyzetem, hogy állandóan a kizárástól kellett tartanom, bár erre nem került sor a márciusi párthatározatokig – melyet az egyetem egyes vezetői felhívásként értelmeztek szektáriánus tevékenységük folytatására, illetve felújítására. Egyes egyetemi funkcionáriusok – így László elvtárs rektorhelyettes, D. elvtárs szakfelelős a statisztikai tanszéken, B.-né tagozati előadó és mások – csak úgy beszéltek rólam, mint „veszélyes anarchistáról”. Néhány példát szeretnék felhozni arra, hogy milyen módszerekkel igyekeztek diszkreditálni engem – már jóval a kizárás előtt is.

Az egyetemen az évfolyamom a harmadév előtt került szakosításra. A második év közepén szakköröket szerveztek az egyes tanszékek a különböző szakokra jelentkező hallgatók számára. A magas óraszám következtében a hallgatók húzódoztak a külön elfoglaltsággal járó szakköri munkától s ezért – hogy úgy mondjam – kötéllel fogták a szakköri tagokat. Én jelentkeztem a statisztikai szakkörbe, de nem vettek fel, azt mondták, „nem vagyok rá alkalmas” (jeles tanuló voltam). – A negyed[ik] év első félévében D. elvtárs, szakfelelős minden módon igyekezett rávenni az egyes tantárgyak előadóit, hogy hiányzásaim miatt csak utóvizsgára engedjenek. Az ilyen utóvizsga is ugyanolyannak számított, mintha az első vizsgán elbuktam volna, tehát ha négy tárgyból kellett volna utóvizsgáznom, akkor ez automatikusan az egyetemről való kizárásomat vonta volna maga után. Sikerült elérnem, hogy „csak” három utóvizsgám legyen, így ez nem járt más következménnyel, mint hogy nem kaphattam a következő félévben tanulmányi segílyt, noha vizsgaeredményeim alapján kellett volna kapnom. – Végül egy harmadik eset. 1954-ben D. P. elvtárs, IV. éves hallgató előadást tartott [a] Tudományos Diákkör²⁵ ülésen „Az élelmiszerfogyasztás statisztikai vizsgálata” címmel. Ez a dolgozat nagy vitát váltott ki: a Politikai Gazdaságtan tanszék egy[ik] tanársegédje – véleményem szerint dogmatikus szempontok alapján – megbírálta az egyetem újságjában s ezután a vitacikkek egymást követték (még a Statisztikai Hivatal is beleszólt később a vitába). A kérdés érdekes és „szakmába vágó” volt (én is IV. éves statisztika szakos hallgató voltam); írtam én is egy vitacikket a felvetett kérdésekkel kapcsolatban. Cikkemet a statisztika tanszék TDK-felelős adjunktusa, P. elvtárs és mások is jónak találták, ezt egyébként nem is vonta senki kétségbe. A cikk mégsem került közlésre. Kerülő úton megtudtam, hogy I. elvtárs pártbizottsági titkárnak és K. elvtárs rektori titkárnak az volt

a véleménye, hogy „nem volna helyes cikket közölni Krassótól, akit ki fogunk az egyetemről zárni”.

Utoljára hagytam az egyetemi előadásokról szóló mulasztások kérdését, mely a kizárás egyik fő indokaként szerepel a határozatban. Hiányzásaim indoklásaképp a következőket szeretném elmondani:

Mielőtt az egyetemre jöttem, a Rákosi Művekben dolgoztam mint horizontál esztergályos, keresetemből tartottam el magam. Szüleim anyagilag már évek óta nem segítettek, mint ahogyan nem segítettek egyetemi tanulmányaim folyamán sem. Az egyetemen – egy rövid, három hónapos időszakot leszámítva – 1955. februárig, tehát három és fél éven keresztül ösztöndíjat nem kaptam. Több ízben próbáltam az egyetem különböző szerveinél elérni, hogy vagy anyagi támogatásban (ösztöndíjban) részesítsenek, vagy tegyék lehetővé, hogy átmenjek levelező vagy esti tagozatra (ezt kértem többek közt N. T. akkori kurátortól még 1952-ben és Fogarasi Bélától, az egyetem rektorától még 1954-ben). Hasztalan kértem. Az egyetemi szervektől – pedig jól ismerték anyagi helyzetemet – semmiféle segítséget nem kaptam, csak fegyelmi büntetéseket. Még külső munka vállalására sem kaptam engedélyt, pedig ezt általában megadták a „jeles” eredményű hallgatónak, sőt sokakat maga az egyetem helyezett el 2-4 órás állásokba. Viszont fegyelmi büntetést (szigorú megrovást) kaptam amiért „az egyetem engedélye nélkül vállaltam külső munkát” (1953. XII. 15.). (Sőt – hogy a történet még csattanósabb és az egyetemi szervek magatartására még jellemzőbb legyen – el kell mondanom, hogy az akkori fegyelmi tárgyaláson kijelentették, el sem hiszik, hogy végeztem alkalmi munkákat, ezt csak azért mondom, hogy „megsajnáljanak”. Tehát először nem kapok engedélyt munkavállalásra, másodszor nem hiszik el, hogy végeztem külső munkát, harmadszor fegyelmi büntetést kapok, amiért engedély nélkül dolgoztam. Ez az eljárás ismétlődött meg az egyetemről való kizárásomkor is. Itt a fegyelmi tárgyaláson elfogadták az orvosi igazolást hiányzásomról, mely miatt fegyelmi elé állítottak, de azt mondták, hogy egyéb okok – az egyetemi rendszert elítélő nézeteim és a régi hiányzások – miatt hozzák a kizáró határozatot. A határozatban viszont már az szerepelt, hogy hiányzásom igazolatlan volt.) Miből éltem volna meg tehát? Különböző alkalmi munkákat végeztem, fizikai és szellemi munkát egyaránt. E kényszerű munkavállalások oda vezettek, hogy gyakran voltam kénytelen az előadásokról hiányozni és végül sokszor már olyankor sem igazoltam mulasztásaimat, ha beteg voltam. Hogy mindennek ellenére a tanulást komolyan vettem, azt vizsgaeredményeim is megmutatták. Hisz ezt a nehéz anyagi helyzetet ezért vállaltam.

Súlyosbította anyagi helyzetemet, hogy időközben – 1954 végén – megnősültem. Feleségemnek nem volt állása, kisgyermekünk is volt. 1955. február végén K. I. tagozatvezető magához hívatott és közölte velem, hogy amennyiben továbbra is hiányzom igazolatlanul az előadásokról, fegyelmi elé állítanak. Ezek voltak az előzményei fegyelmi ügyemnek: március közepén ugyanis megbetegedtem s ekkor fegyelmi eljárást indítottak ellenem s ennek eredményeképp zártak ki az egyetemről.

A fegyelmi tárgyaláson – eredetileg – e miatt az 1955. III. 11.-től IV. 1-ig terjedő hiányzásom miatt vontak felelősségre. A fegyelmi tárgyaláson kétségbe vonták, hogy beteg lettem volna, mert egyik éjszaka egy hallgató látott dolgozni. Valójában ebben az időben lázas beteg voltam, amit I. sz[ámú] Belklinika egyetemi rendelésének vezető orvosa és a Közgazdaságtudományi Egyetem SZTK orvosa igazolt (az igazolást az egyetemen leadtam). Az eredetileg kitűzött fegyelmi tárgyaláson betegségem miatt nem tudtam megjelenni, az elhalasztott és két héttel későbbre kitűzött fegyelmi tárgyaláson azonban ott voltam. (Azért kell mindezt ilyen részletességgel elmondanom, mert például ebben a kérdésben is meghamisítja a tényeket a fegyelmi határozat, mely azt mondja, hogy a betegségemre hivatkozva el sem jöttem. Meg sem említi, hogy azt elhalasztották, hogy az elhalasztott tárgyaláson ott voltam, s hogy a fegyelmi tárgyalást – jelenlétemben – le is folytatták.) A fegyelmi tárgyaláson az orvosi igazolást el is fogadták, az ott hozott határozatban azonban már alaptalannak minősítik a betegségemre való hivatkozást.

(Betegségem alatt – mint azt a fegyelmi tárgyaláson elmondottam – valóban elmentem lázasan is egy éjszakára dolgozni. Nem volt semmi pénzünk s a lakással szemben lévő házban totókiértékeléssel mintegy 150 forintot kereshettem.) A fegyelmi tárgyaláson tehát ezt a betegségemről szóló orvosi igazolást elfogadták, mégis kizárási határozatot hoztak ellenem. Közben ugyanis kiderült, hogy a vádat kiszélesítették. Egyrészt az egyetemi rendszerrel kapcsolatos „destruktívnak” minősített nézeteimmel (erről már írtam), másrészt régi, hónapokkal, sőt évekkel ezelőtti hiányzásokkal.

A fegyelmi határozat indoklásában a régi hiányzásaimra való hivatkozást különösen igazságtalannak tartom. Ha a régi hiányzásokért már kaptam fegyelmi és egyéb büntetéseket (például azt, hogy IV. év első félév végén három tárgyból csak utóvizsgára engedtek), akkor a fegyelmi büntetést miért ismételték meg? Ha egyes hiányzásokért egy évvel előbb nem állítottak fegyelmi eljárás elé, akkor miért indítottak közvetlenül egyetemi tanulmányaim befejezése előtt fegyelmi eljárást ellenem s miért zártak ki – az akkori, *régi* hiányzások alapján – egy évvel később az egyetemről? Mért nem vették figyelembe hiányzásaim elbírálásakor anyagi helyzetemet, mely nagyon is függött épp az egyetemről. (Például – az eddig említettekén kívül – ameddig az egyetemen voltam, nemcsak ösztöndíjban nem részesítettek az idő legnagyobb részében, de segílyt sem kaptam semmilyen formában soha, házasságkötésemkor sem – bár az illetékes szervek tudták, mennyire rászorultam.) E szempontok figyelmen kívül hagyását és a kizárási határozatot véleményem szerint nem indokolhat[ja] az, hogy márciusban megbetegedtem.

Nem tartom lényeges kérdésnek, de – minthogy szemléltető példája az is annak, hogy a fegyelmi bizottság mily önkényesen bánt a tényekkel – meg szeretném említeni a következőket. A kizárási határozat szövege szerint „Krassó György a jelenlegi fegyelmi eljárást megelőzően lényegében hasonló okokból már négy ízben részesült fegyelmi büntetésben. Legutóbb 1954. áprilisában kapott szigorú rektori megrovást utolsó figyelmeztetéssel.” Meg kell mondanom, hogy hiányzásaim miatt nem négy, hanem csak két ízben kaptam szigorú fegyelmi büntetést, az „utolsó figyelmeztetéssel egybekötött” szigorú rektori megrovásról pedig nem tudok.

A fegyelmi határozat azt állította, hogy hiányzásaim mögött az egyetemi fegyelem semmibe vevése „húzódott meg”. Valójában az volt a helyzet, hogy hiányzásaimat *teljes mértékben* anyagi helyzetem okozta, melyet még a kizárási határozat is „bizonyos fokig” elismer. Az én „nézeteim” legfeljebb csak azt okozták – és okozzák ma is – hogy az előadások egy részéről való kényszerű mulasztást nem tekintem olyan súlyos bűnnek, mint a fegyelmi határozat megszerkesztői és semmiképpen nem fogadhatom el, hogy igazságos ennek alapján az egyetemről való kizárási határozatot hozni egy államvizsga előtt álló és jól tanuló hallgatóval szemben.

A fentiekben leírtam az egyetemről való kizárással kapcsolatos körülményeket. Meggyőződésem, hogy ha a Minisztérium megvizsgálja az elmondottakat, akkor kérésemet megalapozottnak fogja találni. Ismételten arra kérem Miniszter elvtársat, tegye lehetővé számomra, hogy a IV. év utolsó vizsgáit és az államvizsgákat letegyem, vagyis ismerje el utolsó félévemet, hisz közvetlenül a vizsgák előtt zártak ki az egyetemről. Amennyiben e félév lehallgatásának elismerése akár a tananyag megváltozása folytán, akár más okokból nem lenne lehetséges, akkor kérésem az utolsó félév újrhallgatásának engedélyezése (három és fél évből meg vannak a vizsgáim).

Bp. október 6. 26

Tisztelettel

Krassó György

Bp., V. Nádor u[tca] 19.

[MNL OL XIX-I-2-f-847/855-K82-1956. Eredeti, géppel írt és kézzel javított tisztázat. A beadvány hátoldalán kézzel írt feljegyzés olvasható: „Krassó György apja f[olyó] hó 26-án személyesen megjelent és közölte, hogy fiát 1956. november hó 16-án – az Írószövetségben való tevékenysége miatt – letartóztatták. Jelenleg is őrizetben van. B[uda]pest, 1957. január 26. További intézkedésig. Irrattárba. a/a.”]

¹ Hafner–Zsille, 1991.

² Modor, 2006.

³ Például: http://hvg.hu/velemeny/20121019_Nyolcvan_eve_szuletett_Krasso_Gyorgy?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_201212 (utolsó letöltés: 2012. december 18.) vagy: http://index.hu/belfold/2012/10/19/krasso_gyorgy/ (utolsó letöltés: 2012. december 17.).

⁴ Ezek a korabeli Oktatásügyi Minisztérium általános iratai között találhatóak meg (MNL OL XIX-I-2-f-847/855-K43-1955). A korábbi és többnyire az egyetemen keletkezett eredeti iratokat ehhez csatolták. Megjegyzendő, hogy az elvileg ötből a második fegyelmiéről iratot egyáltalán nem találtak, s talán erre tett célzást Krassó az egyik tárgyaláson.

⁵ Egy 1952-es helyhatósági bizonyítvány szerint Krassó Dezső nyugdíja havi 597 forint, feleségének fizetése 800 forint.

⁶ Hafner–Zsille, 1991: 312. (Bozóki András interjúja Krassó Györggyel.)

⁷ Ennek az önéletrajznak egy fogalmazványa is van, amely szövegének megfelelő sorait csak akkor szerepeltetjük, ha az jelentősen eltér a véglegesített változattól.

⁸ Vélhetően a Tanácsköztársaságban szerepet vállalók újra alkalmazásba vételéről van szó.

⁹ Az önéletrajz fogalmazványában e helyen ez szerepel: „polgári, korlátolt”.

¹⁰ Az önéletrajz fogalmazványában e helyen ez szerepel: „a fasizmus elleni harc nem választható el a szocialista átalakulásért való harctól”.

¹¹ Az önéletrajz fogalmazványában a „megbízott” szó helyett a „titkár” szó szerepel.

¹² A csepeli Weiss Manfréd Acél és Fémműveket 1950-től Rákosi Mátyás Vas- és Fémműveknek hívták.

¹³ Esztergályos szakmunka: a különféle gépek és berendezések alkatrészeinek mérethelyes elkészítése.

¹⁴ Ide eredetileg a „DISZ-titkár” kifejezést írta. A SZIT (Szakszervezeti Ifjúság- és Tanoncmozgalom) a kommunista párt és a szociáldemokrata párt által létrehozott egyfajta érdekképviseleti szervezet volt. A DISZ-t (Dolgozó Ifjúság Szövetsége) a Magyar Dolgozók Pártja ifjúsági szervezeteként 1950-ben alapították.

¹⁵ Az önéletrajz fogalmazványában e helyen ez olvasható: „A horizontális szakmában most júliusban fogok szabadulni.”

¹⁶ Az 1919-es Tanácsköztársaság külügyi igazgatásának feladatait az ún. Külügyi Népbiztosság látta el, s bukása után alakult meg a Magyar Királyi Külügyminisztérium.

¹⁷ MINSZ, a Magyar Ifjúsági Népi Szövetsége. A koalíciós időszak végén a pártok ifjúsági szervezeteinek felszámolásával alakult meg e kommunista vezetésű csúcsszervezet.

¹⁸ Mármint Krassó György szülei.

¹⁹ Fogarasi Béla (1891–1959), bölcsészdoktor, újságíró, kommunista politikus. 1953-tól a Marx Károly Közgazdaságtudományi egyetem rektora.

²⁰ 1953-ban a hivatalos havi átlagbér 940 forint volt.

²¹ Az ezt követő félmondatot: „a furesa helyzettel kapcsolatban”, törölték.

²² A „helytelen” szó helyett eredetileg a „hibás és káros” kifejezések álltak.

²³ Jóboru Magda (1918–1982), pedagógus, kommunista politikus. 1950-től 1958-ig oktatásügyi miniszterhelyettes.

²⁴ Értsd: aktívaértekeztet.

²⁵ A diákok tudományos kutatási munkálatokba való bekapcsolására 1952-ben hozták létre az Országos Tudományos Diákköri Konferenciát, vagyis az egyetemi diákköröket.

²⁶ Az eredeti gépelt dátum, szeptember 18-a, át van húzva, és kézzel október 6-ra van javítva.

Levéltári források

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (MNL OL)

Hivatkozott irodalom

Hafner–Zsille, 1991

Maradj velünk! Krassó György írásai. Összeállította: Hafner Mónika és Zsille Zoltán. Budapest, Magán–Zárka Kiadó.

Modor, 2006

Modor Ádám: *Célkeresztben Krassó!* Budapest, Kairosz Kiadó.